

ปัญหาการใช้มาตรการริบทรัพย์สินตามมูลค่า
ในการปราบปรามยาเสพติดของเจ้าหน้าที่ตำรวจ *

DIFFICULTIES IN THE IMPLEMENTATION OF THE VALUE-BASED
CONFISCATION IN DRUG PREVENTION AND SUPPRESSION BY POLICE
OFFICERS

สำราญ นวลมา¹, สุรพล ราชภัณฑารักษ์² และ อรรถสิทธิ์ พานแก้ว³

Samran Nualma¹, Suraphon Rajbhandaraks² and Attasit Pankaew³

¹หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

²คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

³คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

¹Doctor of Philosophy Program in Political Science, Ramkhamhaeng University, Thailand

²Faculty of Political Science, Ramkhamhaeng University, Thailand

³Faculty of Political Science, Thammasat University, Thailand

Corresponding Author's Email: nualmanee41@gmail.com

วันที่รับบทความ : 16 พฤษภาคม 2568; วันที่แก้ไขบทความ 26 พฤษภาคม 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 28 พฤษภาคม 2568

Received 16 May 2025; Revised 26 May 2025; Accepted 28 May 2025

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์หลักการริบทรัพย์สินตามมูลค่าตามกฎหมายยาเสพติดฉบับใหม่ โดยนำแนวคิดการลงโทษริบทรัพย์สินตามมูลค่า การบังคับใช้มาตรการริบทรัพย์สินตามมูลค่าของต่างประเทศ และกระบวนการริบทรัพย์สินตามมูลค่าตามกฎหมายยาเสพติดของประเทศไทยในปัจจุบัน มาใช้เป็นกรอบในการวิเคราะห์ เพื่อให้ทราบ

Citation:

* สำราญ นวลมา, สุรพล ราชภัณฑารักษ์ และ อรรถสิทธิ์ พานแก้ว. (2568). ปัญหาการใช้มาตรการริบทรัพย์สินตามมูลค่าในการปราบปรามยาเสพติดของเจ้าหน้าที่ตำรวจ. วารสารสหศาสตร์การพัฒนสังคม, 3(3), 432-451.

Samran Nualma, Suraphon Rajbhandaraks and Attasit Pankaew. (2025). Difficulties In The Implementation Of The Value-Based Confiscation In Drug Prevention And Suppression By Police Officers.

Journal of Interdisciplinary Social Development, 3(3), 432-451.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/>

แนวคิด ทฤษฎี ขั้นตอนการปฏิบัติ และปัญหาของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่เกิดขึ้นในการปราบปรามยาเสพติดโดยใช้มาตรการริบทรัพย์ตามมูลค่า เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ผลการวิเคราะห์ พบว่า ปัจจุบันประเทศไทยได้นำเอารูปแบบการริบทรัพย์สินตามมูลค่ามาเป็นเครื่องมือให้เจ้าหน้าที่ปราบปรามยาเสพติดเพื่ออุดช่องว่างในทางกฎหมายเรื่องการริบทรัพย์สินตามกฎหมายยาเสพติดฉบับเดิม โดยหลักการสำคัญของรูปแบบการริบทรัพย์สินตามมูลค่า คือ การลงโทษผู้กระทำความผิดให้ผู้กระทำความผิดชำระเงินในจำนวนที่มีมูลค่าเท่ากับมูลค่าของทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดให้กับรัฐ โดยศาลจะเป็นผู้คำนวณมูลค่าทรัพย์สินและพิพากษาให้ผู้กระทำความผิดชำระเงิน หากผู้กระทำความผิดไม่ยอมชำระเงินตามคำพิพากษาดังกล่าว รัฐมีสิทธิที่จะยึดทรัพย์สินใด ๆ ของผู้กระทำความผิดเท่ากับจำนวนเงินที่ผู้กระทำความผิดต้องชำระ รูปแบบการริบทรัพย์สินตามมูลค่าในกฎหมายไทยมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายหน่วยงาน โดยแต่ละหน่วยงานจะมีบทบาทที่แตกต่างกันไปตามที่กฎหมายให้อำนาจไว้ บทบาทของตำรวจที่เกี่ยวข้องกับการริบทรัพย์แบบมูลค่านี้นี้ จะเกี่ยวข้องในส่วนการสืบสวนเกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้กระทำความผิด ไม่ว่าจะทำโดยตำรวจฝ่ายสืบสวนหรือพนักงานสอบสวนเจ้าของคดี และการประสานให้เจ้าหน้าที่ ป.ป.ส. เข้ามาร่วมตรวจสอบทรัพย์สินของผู้กระทำความผิด นับตั้งแต่มีการประกาศใช้กฎหมายยาเสพติดฉบับใหม่จนถึงปัจจุบัน ทั้งนี้ ยังพบว่าการริบทรัพย์สินตามมูลค่ายังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร สาเหตุส่วนหนึ่งมาจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ยังไม่ได้มีการขับเคลื่อนบังคับใช้การริบทรัพย์รูปแบบใหม่นี้เท่าที่ควร และระดับเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ปฏิบัติยังขาดความรู้และความเข้าใจที่เพียงพอ

คำสำคัญ: การปราบปรามยาเสพติด, การริบทรัพย์สินตามมูลค่า, เจ้าหน้าที่ตำรวจ

Abstract

This academic article aims to analyze the value-based confiscation principle under the new narcotics law by using the concept of value-based confiscation punishment, enforcement of value-based confiscation measures in foreign countries, and the value-based confiscation process under the current Thai narcotics law as a framework for analysis. This aims to understand the concepts, theory, procedures, and problems of police officers in suppressing

drugs by using value-based confiscation measures in order to improve and solve their work to be more efficient.

Findings are as follows: Currently, Thailand has adopted value-based confiscation as a tool for narcotics officers to close loopholes in the existing narcotics laws regarding asset forfeiture. The key principle of value-based confiscation is to penalize offenders by having them pay the state an amount equivalent to the value of the illegally acquired assets. The court will assess the value of the assets and issue a pecuniary penalty order. In the event of non-compliance with the order, the state has the right to seize the convict's assets up to the value of the amount ordered by the court. Value-based confiscation in Thai laws involve several agencies, each with different roles as authorized by law. The role of the police in value-based confiscation involves investigating the assets of offenders, whether conducted by case investigators or case inquiry officers, and coordinating with the Office of the Narcotics Control Board (ONCB) to jointly inspect the assets of offenders. Since the enactment of the current narcotics laws, the study has found that value-based confiscation has not been as effective as it should be. One of the reasons is that the Royal Thai Police has not adequately enforced this new approach of forfeiture, and operational police officers still lack adequate knowledge and understanding.

Keywords: Drug Prevention and Suppression, Value-Based Confiscation, Police Officers

บทนำ

ปัจจุบันปัญหายาเสพติดได้ทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคม แม้ที่ผ่านมารัฐบาลแต่ละยุคได้พยายามวางมาตรการและนโยบายต่าง ๆ เพื่อควบคุมป้องกันและปราบปรามยาเสพติดมาโดยตลอด แต่ปัญหาดังกล่าวก็มิได้ลดน้อยลง ในทางตรงข้ามกลับดูเหมือนว่าจะมีแนวโน้มขยายตัวมากยิ่งขึ้น สาเหตุส่วนหนึ่งมาจากเหตุจูงใจด้านรายได้หรือผลตอบแทนในการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ประกอบกับ

กลุ่มขบวนการค้ายาเสพติดได้มีการปรับวิธีการกระทำความผิดให้มีความซับซ้อนยิ่งขึ้น ดังนั้นกฎหมายในการปราบปรามยาเสพติดก็ต้องมีการปรับปรุงเพื่อเป็นเครื่องมือให้เจ้าหน้าที่รัฐในการบังคับใช้กฎหมายให้ทันต่อสถานการณ์ปัจจุบัน

ประเทศไทยได้มีการตราประมวลกฎหมายยาเสพติดขึ้นใหม่ คือ พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564 และพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความผิดยาเสพติด (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2564 โดยมีผลบังคับใช้ในวันที่ 9 ธันวาคม 2564 (พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564, 2564) โดยมีเป้าประสงค์ที่สำคัญ คือ การแก้ไขปัญหายาเสพติดที่มีมาอย่างยาวนานและเรื้อรัง โดยประเด็นสำคัญของกฎหมายยาเสพติดใหม่นี้มีอยู่หลายประการหนึ่งในนั้น คือ ปรับเปลี่ยนแนวทางการลงโทษผู้กระทำความผิดให้มีความเหมาะสมโดยมุ่งเน้นการปราบปรามไปที่กลุ่มผู้ค้ารายใหญ่ ในการปราบปรามกลุ่มผู้ค้ารายใหญ่ กฎหมายยาเสพติดฉบับใหม่นี้ ได้เริ่มนำหลักการริบทรัพย์สินตามมูลค่า (value-based confiscation) มาเป็นเครื่องมือให้เจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายเพื่อปราบปรามยาเสพติดเพื่ออุดช่องว่างในทางกฎหมายเรื่องการริบทรัพย์สินตามกฎหมายยาเสพติดฉบับเดิมและเป็นการตัดวงจรการค้ายาเสพติดโดยเฉพาะบรรดาทรัพย์สินแหล่งเงินทุนอันถือว่าเป็น “ท่อน้ำเลี้ยง” ที่สำคัญยิ่ง ซึ่งการริบทรัพย์สินตามมูลค่า มีหลักการที่สำคัญ คือ การลงโทษผู้กระทำความผิดให้ผู้กระทำความผิดชำระเงินในจำนวนที่มีมูลค่าเท่ากับมูลค่าของทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดให้กับรัฐ โดยศาลจะเป็นผู้คำนวณมูลค่าทรัพย์สินและพิพากษาให้ผู้กระทำความผิดชำระเงิน หากผู้กระทำความผิดไม่ยอมชำระเงินตามคำพิพากษาดังกล่าว รัฐมีสิทธิที่จะยึดทรัพย์สินใด ๆ ของผู้กระทำความผิดเท่ากับจำนวนเงินที่ผู้กระทำความผิดต้องชำระได้ ดังนั้น จะเห็นได้ว่าการริบทรัพย์สินตามมูลค่าเป็นการทำลายมูลค่าทางเศรษฐกิจที่ผู้กระทำความผิดได้มาจากการกระทำความผิดและยังเป็นการลดแรงจูงใจในการกระทำความผิด เพราะผู้กระทำความผิดจะไม่สามารถหลีกเลี่ยงการถูกริบทรัพย์สินได้ (ไทยแลนด์พลัส, 2568)

ปัจจุบันรัฐบาลได้มีนโยบายการปราบปรามยาเสพติด มีเป้าหมายที่จะลดปัญหายาเสพติดให้เกิดผลเป็นรูปธรรม โดยในมิติการปราบปรามผู้กระทำความผิดนั้นให้เน้นการจับกุมกลุ่มผู้ค้ารายใหญ่และให้ใช้วิธีการยึดทรัพย์ ดำรวจถือว่าเป็นเจ้าหน้าที่รัฐที่ต้องปฏิบัติหน้าที่เพื่อตอบสนองนโยบายของรัฐบาลซึ่งเป็นฝ่ายบริหาร ดังนั้น บทบาทตำรวจในการปราบปรามยาเสพติดในปัจจุบันจึงต้องมีการปรับเปลี่ยนวิธีการเพื่อขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยต้องนำหลักกฎหมายฉบับใหม่ในเรื่องการริบทรัพย์สินตามมูลค่ามาใช้ในการปฏิบัติหน้าที่

สภาพปัญหาปัจจุบัน เจ้าหน้าที่ตำรวจระดับผู้ปฏิบัติงานยังไม่มีความเข้าใจในเรื่องการริบทรัพย์สินตามมูลค่าเท่าที่ควร เนื่องจากเป็นหลักการใหม่จึงไม่นำหลักการนี้มาปรับใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ในการปราบปรามยาเสพติด (สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, 2567)

บทความวิชาการฉบับนี้ มีจุดประสงค์เพื่อวิเคราะห์หลักการริบทรัพย์สินตามมูลค่าตามกฎหมายยาเสพติดฉบับใหม่ เพื่อให้ทราบแนวคิด ทฤษฎี ขั้นตอนการปฏิบัติ และปัญหาของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่เกิดขึ้นในการปราบปรามยาเสพติดโดยใช้มาตรการริบทรัพย์สินตามมูลค่า เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

แนวคิดการลงโทษริบทรัพย์สินตามมูลค่า (value-based confiscation)

นักอาชญาวิทยาส่วนใหญ่มีความเห็นตรงกันว่า การนำมาตรการริบทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดมาบังคับใช้จะช่วยให้สามารถยับยั้งและปราบปรามการกระทำความผิดได้ดีกว่าการลงโทษโดยวิธีจำคุกสิทธิเสรีภาพ หรือทำให้ได้รับทุกข์ทรมานหรือการประจานต่าหนิติเตียนต่อสาธารณชน เพราะการริบทรัพย์สินเป็นการตัดโอกาสไม่ให้ผู้กระทำความผิดได้รับประโยชน์ในทรัพย์สินซึ่งเป็นวัตถุประสงค์ที่สำคัญของการกระทำความผิด กรณีดังกล่าวถือว่าเป็นการป้องกันสังคมตามทฤษฎีการลงโทษเพื่อป้องกัน (prevention theory) (จุฬา อินอิ, 2557: 11) ดังนั้น ประเทศไทยจึงได้นำเอาเรื่องการริบทรัพย์สินมาใช้บังคับในคดีที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด โดยก่อนที่จะมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2564 ประเทศไทยมีรูปแบบการริบทรัพย์สินแบบเจาะจงตัวทรัพย์สิน (property-based confiscation) เท่านั้น ไม่ได้นำเอาหลักการริบทรัพย์สินตามมูลค่ามาบังคับใช้กับการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดแต่อย่างใด

ปัญหาของการริบทรัพย์สินแบบเจาะจง (property-based confiscation) ที่นำมาใช้ในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดที่ผ่านมายังไม่ค่อยได้ผลเท่าที่ควร เนื่องจากการริบทรัพย์สินแบบเจาะจงเป็นหลักการริบทรัพย์สินที่มุ่งเน้นถึงตัวทรัพย์สินที่มีอยู่ในขณะกระทำความผิดเป็นสำคัญ กล่าวคือ ขณะที่ศาลได้มีคำสั่งริบทรัพย์สินจำเป็นต้องมีตัวทรัพย์สินที่จะถูกบังคับให้เป็นไปตามคำสั่ง ไม่ว่าทรัพย์สินนั้นจะได้มีการโอนไปเป็นชื่อของบุคคลอื่นใดก็ตามและมาตรการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินนี้ จะกระทำได้อต่อเมื่อมีการพิสูจน์ให้ได้ว่าทรัพย์สินที่จะถูกริบนั้นมีความเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด ในประเทศสหรัฐอเมริกาได้เรียกทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดว่า “ทรัพย์สินสกปรก”

(tainted property) ในมาตรการนี้ หากทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องหรือได้มาจากการกระทำความผิด โดยหลักแล้วสามารถริบทรัพย์สินนั้นได้ โดยไม่จำเป็นต้องคำนึงว่าในขณะที่มีการริบทรัพย์สินนั้น ทรัพย์สินดังกล่าวจะมีผู้ใดเป็นเจ้าของหรือผู้กระทำความผิดเป็นเจ้าของ แต่มาตรการริบทรัพย์สินแบบนี้อาจมีผลกระทบกระเทือนสิทธิของบุคคลภายนอกได้ และในกรณีเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายไม่อาจหาทรัพย์สินที่มีความเกี่ยวข้องหรือได้มาจากการกระทำความผิดหรือทรัพย์สินสกปรกได้ เนื่องจากผู้กระทำความผิดได้ชุกซ่อน ยักยัก ถ้ายายได้อย่างแนบเนียน จึงทำให้การริบทรัพย์สินนั้นไม่สามารถดำเนินการได้ ซึ่งทำให้ผู้กระทำความผิดยังได้รับประโยชน์จากการกระทำความผิดอยู่ต่อไป โดยที่ผ่านมากลุ่มผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด โดยเฉพาะผู้กระทำความผิดรายใหญ่มักจะใช้ช่องว่างของกฎหมายในการริบทรัพย์สินแบบเฉพาะเจาะจง ทำการชุกซ่อน ยักยัก ถ้ายาย ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดได้อย่างแนบเนียน จนทำให้เจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายไม่สามารถค้นหาทรัพย์สินดังกล่าวได้ และเพื่อเป็นการอุดช่องว่างของกฎหมายในเรื่องการริบทรัพย์สินนี้ จึงได้มีการนำเอาแนวคิดการริบทรัพย์สินตามมูลค่ามาใช้บังคับเพิ่มเติม โดยมาตรการนี้ ศาลจะมีคำสั่งให้ริบทรัพย์สินผู้กระทำความผิดชำระเป็นจำนวนที่เท่ากับมูลค่าทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด แต่ไม่ได้มีการระบุให้ริบทรัพย์สินใดโดยเฉพาะ เมื่อทรัพย์สินซึ่งสามารถถูกริบได้มีการแปรสภาพหรือเปลี่ยนไปเป็นทรัพย์สินอื่น ๆ รัฐบาลก็สามารถที่จะยึดทรัพย์สินอันใหม่นั้น โดยมีหลักว่าอาชญากรไม่ควรได้ประโยชน์ใดจากการกระทำความผิดของตน ในส่วนภาระการพิสูจน์เกี่ยวกับทรัพย์สินเมื่อมีการยื่นเรื่องให้ศาลแล้ว พนักงานอัยการหรือโจทก์ไม่มีหน้าที่ในการพิสูจน์ว่าทรัพย์สินที่ขอให้ริบนั้น เป็นทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด แต่พนักงานอัยการหรือโจทก์มีหน้าที่เพียงนำเสนอพยานหลักฐานว่าผู้กระทำความผิดนั้นได้ทรัพย์สินดังกล่าวมาจากการกระทำความผิดเป็นมูลค่าเท่าใด เมื่อพิสูจน์ได้แล้วศาลก็จะมีคำสั่งให้ริบทรัพย์สินเป็นมูลค่าเท่านั้น หากผู้กระทำความผิดไม่ชำระตามคำสั่งศาล คำสั่งให้ริบทรัพย์สินนั้น ก็จะสามารถใช้บังคับกับทรัพย์สินได้ทุกชนิดของผู้กระทำความผิด โดยไม่ต้องคำนึงว่าทรัพย์สินนั้นจะได้มาโดยชอบด้วยกฎหมายหรือได้มาจากการกระทำความผิดหรือไม่ (จุฬารัตน์ โยธินวิสิทธิ์, 2551: 13-16)

จากที่กล่าวมาข้างต้น นักอาชญาวิทยาส่วนใหญ่เห็นพ้องว่าการริบทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดเป็นมาตรการที่มีประสิทธิภาพในการยับยั้งและปราบปรามอาชญากรรมมากกว่าการลงโทษแบบจำกััดเสรีภาพหรือการประจาน เพราะสามารถตัดผลประโยชน์จาก

ทรัพย์สินที่เป็นเป้าหมายของการกระทำผิดได้ โดยถือเป็นการลงโทษตามทฤษฎีการป้องกันอาชญากรรม ประเทศไทยจึงนำมาตรการริบทรัพย์สินมาใช้กับคดียาเสพติด ซึ่งเดิมใช้เฉพาะการริบบางเฉพาะตัวทรัพย์สิน (property-based confiscation) แต่พบว่าแนวทางดังกล่าวยังมีข้อจำกัด เพราะต้องพิสูจน์ให้ได้ว่าทรัพย์สินนั้นเกี่ยวข้องกับความผิดโดยตรง และต้องสามารถติดตามหรือจับต้องทรัพย์สินได้จริง แม้จะถูกโอนให้กับบุคคลอื่นแล้วก็ตาม ทั้งนี้ ผู้กระทำผิดโดยเฉพาะรายใหญ่สามารถอาศัยช่องว่างนี้ซุกซ่อนหรือโอนทรัพย์สินได้อย่างแนบเนียนจนเจ้าหน้าที่ไม่สามารถดำเนินการได้ ทำให้ยังคงได้รับผลประโยชน์จากการกระทำผิด ดังนั้นจึงได้มีการนำมาตรการริบทรัพย์สินตามมูลค่า (value-based confiscation) มาใช้เพิ่มเติม โดยไม่ต้องระบุทรัพย์สินเฉพาะเจาะจง แต่ให้ศาลมีคำสั่งริบเป็นจำนวนเงินที่เท่ากับมูลค่าทรัพย์สินจากการกระทำผิด ซึ่งแม้ทรัพย์สินจะถูกแปรสภาพหรือเปลี่ยนรูปไปแล้วก็สามารถริบทรัพย์สินใหม่ได้ โดยไม่ต้องพิสูจน์ว่าทรัพย์สินนั้นได้มาจากความผิดโดยตรง อีกทั้งหากผู้กระทำผิดไม่ชำระเงินตามคำสั่งศาล ก็สามารถยึดทรัพย์สินอื่นของผู้กระทำผิดได้ ไม่ว่าจะได้มาโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ โดยภาระการพิสูจน์ในกรณีนี้ตกอยู่ที่โจทก์หรือพนักงานอัยการในการแสดงหลักฐานว่าผู้กระทำผิดได้ประโยชน์เป็นมูลค่าเท่าใดจากการกระทำความผิดนั้น

การบังคับใช้มาตรการริบทรัพย์สินตามมูลค่าของต่างประเทศ

การริบทรัพย์สินตามมูลค่า เป็นแนวความคิดที่หลากหลาย ๆ ประเทศให้การยอมรับและนำไปใช้ เนื่องจากสามารถทำให้การริบทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นจากการศึกษาพบว่า มีประเทศที่ใช้หลักการริบทรัพย์สินตามมูลค่ามาเป็นมาตรการในการริบทรัพย์สินผู้กระทำความผิด โดยขอยกตัวอย่างประเทศต่าง ๆ ดังนี้ (หนึ่งฤดี ศุภกิจอนันต์, 2562: 95-111)

1. อังกฤษ ได้มีการตรากฎหมายที่มีบทบัญญัติเรื่องอำนาจและเงื่อนไขในการสั่งให้ริบทรัพย์สินตามมูลค่าไว้ใน The Proceeds of Crime Act 2002 ซึ่งการริบทรัพย์สินในลักษณะนี้เริ่มนำมาบังคับใช้กับทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดในช่วงแรก และต่อมาได้นำไปบังคับใช้กับความผิดในทางอาญาอื่นที่ทำให้ผู้กระทำความผิดได้รับประโยชน์ในทางทรัพย์สินหรือในความผิดที่ก่อขึ้นเพื่อหวังประโยชน์ในทางทรัพย์สินเป็นสำคัญ เพราะเดิมในการริบทรัพย์สินของอังกฤษไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เพราะกฎหมายจำกัดให้สามารถริบทรัพย์สินได้เฉพาะตัวทรัพย์สินที่ผู้กระทำความผิดได้มาจากการกระทำความผิดในครั้ง

ที่ถูกฟ้องเท่านั้น ไม่สามารถรับทรัพย์สินอื่น ๆ ที่ผู้กระทำความผิดได้มาโดยทางอื่นหรือในการกระทำความผิดครั้งก่อน ๆ ที่ไม่ได้ถูกฟ้องได้ ทำให้แม้ผู้กระทำความผิดจะได้รับผลประโยชน์ใด ๆ จากการกระทำความผิด แต่ผู้กระทำความผิดพิสูจน์ได้ว่าทรัพย์สินนั้นได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย รัฐจะไม่สามารถรับทรัพย์สินอื่นนั้นได้เลย จึงเริ่มมีแนวคิดในการลงโทษรับทรัพย์สินที่ไม่ได้มุ่งเน้นที่ตัวทรัพย์สิน แต่พิจารณาจากมูลค่าของผลประโยชน์ที่ผู้กระทำความผิดได้มาเป็นสำคัญ ซึ่งเรียกว่าการรับทรัพย์สินตามมูลค่า

วิธีการรับทรัพย์สินของอังกฤษ ศาลจะแยกคำนวณว่าจำเลยได้รับผลประโยชน์จากการกระทำความผิดมาจำนวนเท่าใด โดยแยกตามลักษณะของการกระทำความผิด กล่าวคือ แยกว่าจำเลยมีวิถีชีวิตอาชญากร (criminal lifestyle) หรือจำเลยกระทำความผิดเฉพาะ (particular criminal conduct)

กรณีที่จำเลยมีวิถีชีวิตแบบอาชญากร ศาลจะคำนวณมูลค่าของทรัพย์สินที่จำเลยได้รับจากการกระทำความผิดทั่วไป คือ คำนวณในการกระทำความผิดทุกครั้งของจำเลย ไม่ว่าจะกระทำความผิดเมื่อใดและได้รับทรัพย์สินมาเมื่อใด กล่าวคือ เป็นการคำนวณผลประโยชน์ที่จำเลยได้รับจากการกระทำความผิดอาญาทุกฐาน กฎหมายดังกล่าวได้กำหนดสันนิษฐานเรื่องมูลค่าของทรัพย์สินที่จำเลยได้มาจากการกระทำความผิด โดยให้สันนิษฐานว่าทรัพย์สินใดที่มีการจำหน่ายจ่ายโอนมายังจำเลยภายใน 6 ปี ก่อนที่จะเริ่มกระบวนการฟ้องร้องในคดีนี้ หรือค่าใช้จ่ายใด ๆ ในระหว่างระยะเวลานั้น หรือทรัพย์สินใด ๆ ที่จำเลยได้มาภายหลังจากมีคำพิพากษาแล้ว ให้ถือว่าทรัพย์สินเหล่านั้นเป็นทรัพย์สินที่จำเลยผู้มีวิถีชีวิตแบบอาชญากรได้มาจากการกระทำความผิดทั่วไป (general criminal conduct) ซึ่งจำเลยมีหน้าที่พิสูจน์ว่าทรัพย์สินดังกล่าวได้มาโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ หรือพิสูจน์ว่าข้อสันนิษฐานนั้นไม่ถูกต้องอย่างไร หรือหากนำมาใช้จะก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมอย่างไร ศาลก็ไม่อาจนำข้อสันนิษฐานเหล่านั้นมาใช้ได้ การพิจารณาพิสูจน์จะตกแก่โจทก์ โดยมีหน้าที่ต้องนำหลักฐานมาแสดงว่า ทรัพย์สินดังกล่าวได้มาโดยไม่ชอบอย่างไร

ผลการบังคับใช้มาตรการเมื่อศาลมีคำสั่งรับทรัพย์สินแล้ว จำเลยต้องนำส่งทรัพย์สินตามมูลค่าที่ศาลกำหนดโดยทันที เว้นแต่จำเลยจะร้องขอขยายระยะเวลาเพื่อนำส่งทรัพย์สิน ศาลอาจกำหนดช่วงเวลาให้จำเลยนำส่งทรัพย์สินได้ แต่ต้องไม่เกินระยะเวลา 6 เดือน หากจำเลยไม่ส่งทรัพย์สินภายในกำหนด จำเลยอาจยื่นคำร้องขอขยายระยะเวลาออกไปอีกได้ ถ้าศาล

เห็นสมควรก็อาจจะขยายระยะเวลาออกไปได้อีกไม่เกิน 12 เดือน และหากจำเลยไม่ส่งทรัพย์สินภายในระยะเวลาที่กำหนดจะต้องเสียดอกเบี้ยตามที่กำหนด

2. สหรัฐอเมริกา การริบทรัพย์สินในสหรัฐอเมริกา สามารถแบ่งได้เป็น 2 ระบบ คือ การริบทรัพย์สินโดยใช้อำนาจฝ่ายบริหาร (administrative forfeiture) และการริบทรัพย์สินโดยใช้อำนาจฝ่ายตุลาการ (judicial forfeiture) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

การริบทรัพย์สินโดยฝ่ายบริหาร (administrative forfeiture) เป็นการใช้อำนาจเจ้าหน้าที่ตำรวจและผู้บังคับใช้กฎหมายในหน่วยงานต่าง ๆ มีอำนาจในการใช้ดุลพินิจในการยึดและริบทรัพย์สินได้เอง โดยไม่ต้องผ่านกระบวนการศาล กระบวนการริบทรัพย์สินโดยฝ่ายบริหารนี้จะมีข้อจำกัดบางประการ เช่น ต้องมีพยานหลักฐานตามสมควร (probable cause) และผู้กระทำความผิดยอมให้เจ้าหน้าที่ริบทรัพย์สินตกเป็นของรัฐ ซึ่งกระบวนการนี้ไม่อาจกระทำได้หากบุคคลภายนอกที่ไม่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดและเป็นเจ้าของทรัพย์สินที่แท้จริงร้องขอคืนทรัพย์สินนั้น โดยหากต้องการจะริบทรัพย์สินที่มีเหตุอันควรสงสัยนั้นจริง จะต้องใช้กระบวนการทางศาลเพื่อให้ศาลพิจารณาได้ส่วน

การริบทรัพย์สินโดยฝ่ายตุลาการ (judicial forfeiture) มีทั้งมาตรการในทางอาญา และมาตรการทางแพ่ง คือ การฟ้องร้องและขอให้ริบทรัพย์สินในทางอาญา (criminal forfeiture) ซึ่งมุ่งเน้นที่ตัวบุคคลผู้กระทำความผิดเป็นหลัก โดยฟ้องผู้นั้นเป็นจำเลยในคดีอาญา ซึ่งการริบทรัพย์สินทางอาญานี้จะริบเฉพาะทรัพย์สินที่เป็นของจำเลยเท่านั้น ในการริบทรัพย์สินจึงต้องยึดถือคำพิพากษาว่าจำเลยกระทำความผิดหรือไม่เป็นหลัก ส่วนการริบทรัพย์สินในทางแพ่ง (civil forfeiture) เป็นกระบวนการที่กระทำต่อตัวทรัพย์สินเป็นหลัก ศาลจะไม่พิจารณาความผิดหรือบริสุทธิ์ของเจ้าของทรัพย์สินเลย เพียงแต่ทรัพย์สินนั้นมีเหตุอันควรสงสัยและผู้อ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินไม่อาจพิสูจน์ได้ว่าทรัพย์สินนั้นตนได้มาโดยสุจริต ศาลสามารถริบทรัพย์สินได้

กระบวนการริบทรัพย์สินของสหรัฐอเมริกาใช้หลัก Substitute Asset คือ แม้ว่าไม่สามารถติดตามเอาทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดได้ ศาลก็สามารถสั่งริบทรัพย์สินโดยบังคับเอาจากทรัพย์สินอื่นของผู้กระทำความผิดเป็นการทดแทนได้ตามมูลค่าที่เท่ากัน กล่าวคือ รัฐจะพิจารณาการกระทำความผิดว่าน่าจะได้รับประโยชน์จากการประกอบอาชญากรรมตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งถูกดำเนินคดี คิดเป็นมูลค่าเท่าใด เป็นไปตามหลัก Value Based และเมื่อคำนวณว่าผู้กระทำความผิดได้รับทรัพย์สินจากการกระทำความผิดเป็นมูลค่าเท่าใดแล้ว ศาลก็จะบังคับริบทรัพย์สินอื่นของอาชญากรในมูลค่านั้น

หลักเกณฑ์ในการรับทรัพย์สินทางแพ่งในชั้นศาลของสหรัฐอเมริกา ศาลที่มีอำนาจในการพิจารณาคดี คือ ศาลที่มีเขตอำนาจเหนือทรัพย์สินนั้น โดยไม่คำนึงว่าผู้กระทำความผิดถูกลงโทษทางอาญาหรือไม่ เพราะคดีประเภทนี้ เป็นการฟ้องที่ตัวทรัพย์สินและหากรัฐมีพยานหลักฐานที่สามารถพิสูจน์ได้ว่าการกระทำความผิดมูลฐานและเป็นเหตุให้บุคคลได้ไปซึ่งทรัพย์สิน รัฐสามารถยึดทรัพย์สินนั้นไว้ชั่วคราวได้ก่อนที่จะเข้าขั้นตอนการพิจารณาในชั้นศาล เพื่อเป็นการป้องกัน การโอน จำหน่าย ยักยอก ซ่อนเร้น หรือเปลี่ยนสภาพทรัพย์สิน เพื่อให้มาตรการรับทรัพย์สินทางแพ่งได้ผล ซึ่งวิธีการพิจารณารับทรัพย์สินศาลจะใช้หลักการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐาน (preponderance of evidence) ซึ่งมีความแตกต่างจากวิธีพิจารณาในคดีอาญาที่ใช้หลักพิสูจน์พยานหลักฐานจนถึงขั้นปราศจากความสงสัย (proof beyond reasonable doubt) ทั้งนี้ รัฐมีหน้าที่พิสูจน์เพียงว่ามีการกระทำความผิดมูลฐานและเป็นเหตุให้ไปซึ่งทรัพย์สิน อันเป็นข้อสันนิษฐานที่ทำให้รัฐมีอำนาจที่จะยึดทรัพย์สินนั้นได้ชั่วคราวแล้ว และเป็นการผลักภาระพิสูจน์ให้ตกเป็นของผู้อ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินหรือผู้ที่มีส่วนได้เสียในทรัพย์สินนั้นที่จะต้องพิสูจน์หักล้างข้อสันนิษฐานนั้น

เมื่อได้มีการคำนวณมูลค่าของทรัพย์สินที่ผู้กระทำความผิดอาจได้รับจากการกระทำความผิดแล้ว ศาลสามารถยึดทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดได้เลยแม้ว่าทรัพย์สินที่ยึดนั้นจะไม่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดก็ตาม ผู้กระทำความผิดไม่มีสิทธิจะมาขอทรัพย์สินคืน ซึ่งผลจากการที่ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของรัฐ กรรมสิทธิในทรัพย์สินจะโอนจากเจ้าของทรัพย์สินมาเป็นของรัฐ และมีผลย้อนหลังไปตั้งแต่วันที่ที่มีการกระทำความผิดเกิดขึ้น ดังนั้น การโอนทรัพย์สินดังกล่าวต่อมาในภายหลังที่มีการกระทำความผิด ทำให้ผู้รับโอนไม่ได้ไปซึ่งกรรมสิทธิในทรัพย์สิน แม้ว่าผู้รับโอนสุจริตก็ตาม

3. สาธารณรัฐสิงคโปร์ โทษรับทรัพย์สินเป็นหนึ่งในโทษทางอาญาที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐสิงคโปร์ ซึ่งเป็นโทษที่ใช้ลงโทษแก่บุคคลผู้กระทำความผิดตามที่ประมวลกฎหมายอาญาสาธารณรัฐสิงคโปร์ บัญญัติไว้ นอกจากนี้ ในกรณีความผิดที่มีความรุนแรง เช่น ความผิดเกี่ยวกับการทุจริต ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือความผิดร้ายแรงอื่น ๆ สาธารณรัฐสิงคโปร์ได้มีมาตรการบังคับรับทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดร้ายแรงดังกล่าว โดยได้นำกฎหมาย Corruption, Drug, Trafficking and Other Serious Crimes (Confiscation of Benefits) Act มาใช้ในการริบผลประโยชน์ที่ผู้กระทำความผิดได้รับการกระทำความผิด

กฎหมาย Corruption, Drug, Trafficking and Other Serious Crimes (Confiscation of Benefits) Act ของสาธารณรัฐสิงคโปร์ แม้จะได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการปกปิดหรือเปลี่ยนแปลงสภาพทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดก็ตาม แต่วัตถุประสงค์หลักของพระราชบัญญัติฉบับนี้ไม่ได้เป็นการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน โดยวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของพระราชบัญญัตินี้ คือ การกำจัดผลประโยชน์ในทางเศรษฐกิจที่อาชญากรได้รับมาจากการกระทำความผิด จึงมีการนำการริบทรัพย์สินมาใช้ในการกำจัดผลประโยชน์เหล่านั้น กล่าวคือ การริบทรัพย์สินที่เป็นประโยชน์ซึ่งได้มาจากการกระทำความผิด เป็นวิธีการที่จะป้องกันและปราบปรามมิให้เกิดอาชญากรรมขึ้น

ผลของการบังคับใช้มาตรการ เมื่อศาลพิจารณาว่าทรัพย์สินของจำเลยผู้กระทำความผิดที่ถูกพิพากษาลงโทษนั้น เป็นผลประโยชน์ที่ได้รับมาจากการกระทำความผิดทางอาญา ศาลมีอำนาจกำหนดให้ผู้กระทำความผิดต้องจ่ายเงินในจำนวนตามมูลค่าที่เท่ากับผลประโยชน์ที่ผู้นั้นได้รับจากการกระทำความผิดได้

กระบวนการริบทรัพย์สินตามมูลค่าตามกฎหมายยาเสพติดของประเทศไทยในปัจจุบัน

หน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้องกับกระบวนการริบทรัพย์สินตามมูลค่าในประเทศไทยจะประกอบด้วย สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด หรือที่เรียกว่า สำนักงาน ป.ป.ส. สำนักงานอัยการ และศาลยุติธรรม โดยแต่ละหน่วยงานจะมีบทบาทในการปฏิบัติหน้าที่ที่แตกต่างกันไป โดยสามารถสรุปรายละเอียดที่สำคัญได้ ดังนี้

1. ขั้นตอนในชั้นเจ้าหน้าที่ตำรวจ ตั้งแต่มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564 และพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2564 ได้นำเอาหลักการริบทรัพย์สินตามมูลค่ามาใช้ จากการศึกษาพบว่าขั้นตอนในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ถือว่าเป็นหัวใจสำคัญในการริบทรัพย์สินผู้กระทำความผิด เพราะเจ้าหน้าที่ตำรวจถือว่าเป็นหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายแรกที่มีโอกาสได้พบเห็นพยานหลักฐานที่จะสามารถนำมาสู่การริบทรัพย์สินตามมูลค่าได้

ขั้นตอนการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการรับทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด มีรายละเอียดดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2567: 4)

เมื่อบุคคลถูกออกหมายจับในคดีความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด หรือเมื่อเจ้าหน้าที่ได้จับกุมตัวผู้ต้องหา และนำตัวผู้ต้องหาพร้อมของกลางรวมทั้งทรัพย์สินที่ยึดในชั้นจับกุมส่งพนักงานสอบสวน ทรัพย์สินที่เจ้าหน้าที่ได้ตรวจยึดไว้ในชั้นจับกุมจะต้องแยกทรัพย์สิน ดังนี้ (1) ทรัพย์สินที่ใช้ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ใช้เป็นอุปกรณ์ให้ได้รับผลในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ทรัพย์สินประเภทนี้จะนำส่งพนักงานสอบสวน และพนักงานสอบสวนจะเป็นผู้รวบรวมพยานหลักฐาน และเสนอความเห็นต่อพนักงานอัยการเพื่อให้ศาลสั่งริบ ตามมาตรา 134 แห่งประมวลกฎหมายยาเสพติด (2) ทรัพย์สินที่ไม่ได้มีไว้เป็นความผิด ไม่ใช่ทรัพย์สินที่ใช้หรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิด ไม่ใช่ทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดครั้งที่จับกุม พนักงานสอบสวนไม่สามารถเสนอให้พนักงานอัยการขอให้ศาลสั่งริบตามประมวลกฎหมายอาญา หรือตามมาตรา 134 แห่งประมวลกฎหมายยาเสพติดได้ ทรัพย์สินดังกล่าวเป็นทรัพย์สินที่อาจถูกริบในฐานะเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติดได้ แต่เนื่องจากการรับทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติดนั้น กฎหมายกำหนดว่าต้องผ่านกระบวนการตรวจสอบทรัพย์สินโดยคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินก่อน เจ้าหน้าที่ต้องประสานนำส่งทรัพย์สินไปยังสำนักงาน ป.ป.ส. เพื่อเสนอให้มีการสั่งตรวจสอบทรัพย์สินของผู้ต้องหาและสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินดังกล่าว

เมื่อพนักงานสอบสวนประสานให้มีการดำเนินการตรวจสอบและยึดหรืออายัดทรัพย์สินดังกล่าวแล้ว พนักงานสอบสวนสามารถหมายเหตุในท้ายรายงานการสอบสวนเพื่อให้พนักงานอัยการได้ทราบว่า ไม่ขอริบทรัพย์สินดังกล่าว แต่ได้แยกไปดำเนินการตรวจสอบทรัพย์สินเพื่อขอริบตามประมวลกฎหมายยาเสพติด กรณีที่เจ้าหน้าที่ผู้จับกุมพบทรัพย์สินของผู้ต้องหาที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดและไม่ใช่ทรัพย์สินที่มีไว้เป็นความผิดหรือใช้ในการกระทำความผิด ก็สามารถประสานงานมายังสำนักงาน ป.ป.ส. โดยตรงเพื่อให้มีการสั่งตรวจสอบทรัพย์สินได้ ไม่จำเป็นต้องผ่านพนักงานสอบสวนหรือให้พนักงานสอบสวนเป็นผู้ประสานงานกับสำนักงาน ป.ป.ส.

2. ขั้นตอนในชั้นตรวจสอบทรัพย์สินของคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน

(สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2567: 5-8) หลังจากที่เจ้าหน้าที่ตำรวจได้ประสานการปฏิบัติมายังเจ้าหน้าที่ ป.ป.ส. แล้ว ขั้นตอนในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ ป.ป.ส. ก็จะเริ่มเข้าตรวจสอบทรัพย์สิน โดยทรัพย์สินในคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดที่สามารถริบได้มี 2 ประเภท คือ (1) ทรัพย์สินที่ใช้ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือใช้เป็นอุปกรณ์ให้ได้รับผลในการกระทำความผิด หรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด (2) ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด การริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติดตามประมวลกฎหมายยาเสพติด สามารถสรุปได้เป็น 3 ขั้นตอน คือ

(1) การสั่งตรวจสอบทรัพย์สินของผู้ต้องหา ประมวลกฎหมายยาเสพติดได้กำหนดให้การริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด ต้องผ่านกระบวนการตรวจสอบทรัพย์สินโดยคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน ซึ่งมีเลขาธิการ ป.ป.ส. เป็นกรรมการและเลขานุการ ประกอบกับการริบทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายยาเสพติดเป็นส่วนหนึ่งของคดีอาญา ดังนั้น การสั่งตรวจสอบทรัพย์สินจะเริ่มต้นขึ้นได้ เมื่อมีการออกหมายจับหรือจับกุมผู้ต้องหาในคดียาเสพติด และผู้สืบสวนจับกุมหรือพนักงานสอบสวนเห็นว่าผู้ต้องหา มีทรัพย์สินที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าเกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิด ก็จะประสานงานมายังสำนักงาน ป.ป.ส. ในฐานะฝ่ายเลขานุการของคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน เพื่อให้มีคำสั่งตรวจสอบทรัพย์สินและดำเนินการกับทรัพย์สินของผู้ต้องหานั้น หากสำนักงาน ป.ป.ส. กลั่นกรองข้อเท็จจริงแล้ว เห็นว่า เป็นไปตามเงื่อนไขของกฎหมายก็จะเสนอคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน สั่งตรวจสอบทรัพย์สินของผู้ต้องหานั้น และมอบหมายเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. ดำเนินการแทน แต่ในกรณีเร่งด่วนก็จะเสนอให้เลขาธิการ ป.ป.ส.ใช้อำนาจแทนคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินในการสั่งตรวจสอบทรัพย์สินและมอบหมายเจ้าพนักงาน ป.ป.ส.

(2) การตรวจสอบทรัพย์สิน คำสั่งให้ตรวจสอบทรัพย์สินและมอบหมายเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. จะระบุบทบาทหน้าที่ของเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. ไว้ 3 ประการ คือ ตรวจสอบทรัพย์สิน ยึดหรืออายัดทรัพย์สิน และสรุปผลการตรวจสอบทรัพย์สินพร้อมความเห็นเสนอต่อคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน ภายใต้คำสั่งดังกล่าวประกอบกับข้อกำหนดต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในกฎหมาย และระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบทรัพย์สิน โดยในขั้นตอนการตรวจสอบทรัพย์สินนี้เจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจะดำเนินการรวบรวมข้อมูลเพื่อดำเนินการคำนวณ

ทรัพย์สินตามมูลค่าโดยจะอาศัยข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ได้ประสานข้อมูล และที่ได้รวบรวมเพิ่มเติม เพื่อเสนอให้คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินวินิจฉัยไปพร้อมกันด้วย

(3) การวินิจฉัยทรัพย์สินโดยคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน เมื่อเจ้าพนักงานป.ป.ส. ที่ได้รับมอบหมายดำเนินการตรวจสอบทรัพย์สินเสร็จสิ้นก็จะสรุปผลการตรวจสอบพร้อมความเห็นเสนอต่อคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินเพื่อวินิจฉัย หากคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินวินิจฉัยว่า ทรัพย์สินใดเกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด หรือวินิจฉัยว่าผู้ถูกตรวจสอบได้รับทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติดและคำนวณมูลค่าของทรัพย์สินดังกล่าวเป็นจำนวนเงินที่แน่นอนก็จะมีคำสั่งให้ยึดหรืออายัดไว้ แล้วส่งคำสั่งและสำนวนการตรวจสอบทรัพย์สินไปยังพนักงานอัยการเพื่อยื่นคำร้องขอให้ศาลสั่งริบทรัพย์สินหรือมูลค่าของทรัพย์สินดังกล่าว

3. ขั้นตอนในชั้นพิจารณาคดีในศาล (พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564, 2564) เมื่อคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินคำนวณมูลค่าของทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดที่เกี่ยวข้องกับความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติดเสร็จเรียบร้อยแล้ว ก็จะส่งสำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการพิจารณาเพื่อเสนอศาลให้มีคำสั่งริบทรัพย์สินนั้น (มาตรา 84) ซึ่งกฎหมายได้กำหนดทางเลือกให้พนักงานอัยการสามารถยื่นคำร้อง (ขอริบทรัพย์สินตามมูลค่า) เสนอคำร้องไปพร้อมกับคำฟ้องคดีอาญาหรือสามารถยื่นคำร้องในเวลาใด ๆ ภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุด (มาตรา 77)

สำหรับการพิจารณาของศาล ให้ศาลได้ส่วนคำร้องที่พนักงานอัยการได้ยื่นต่อศาล หากคดีมีมูลว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด ให้ศาลมีคำสั่งทรัพย์สินมูลค่าตามที่พนักงานอัยการเสนอ เว้นแต่ผู้กระทำความผิดหรือบุคคลซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินได้แสดงให้ศาลเห็นว่าเป็นเจ้าของที่แท้จริงและทรัพย์สินนั้นไม่ได้เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด หรือเป็นผู้รับโอนหรือผู้รับประโยชน์และได้ทรัพย์สินนั้นมาโดยสุจริตและมีค่าตอบแทนหรือได้มาตามสมควรในทางศีลธรรมอันดีหรือในทางกุศลสาธารณะ อย่างไรก็ตาม กฎหมายก็มีบทสันนิษฐานกรณีทรัพย์สินที่ผู้กระทำความผิดมีอยู่หรือได้มาเกินฐานะหรือความสามารถในการประกอบอาชีพโดยสุจริตให้ถือเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด (มาตรา 79)

สำหรับการบังคับคดีในเรื่องการริบทรัพย์สินตามมูลค่า กฎหมายได้วางหลักไว้ให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อบังคับคดีเอาแก่ทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดได้ภายใน

สิบปีนับแต่วันที่ศาลมีคำสั่งแต่ต้องไม่เกินมูลค่าของทรัพย์สินที่ศาลสั่งให้ริบ และการบังคับคดีนี้ให้ถือว่าสำนักงาน ป.ป.ส. เป็นเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาและให้เจ้าพนักงาน ป.ป.ส. ที่ได้รับมอบหมายมีหน้าที่สืบหาทรัพย์สินหรือสิทธิเรียกร้องของจำเลยเพื่อบังคับให้เป็นไปตามคำสั่งศาลโดยคำแนะนำของพนักงานอัยการ (มาตรา 85) สำหรับทรัพย์สินที่ได้จากการบังคับคดีกฎหมายได้บัญญัติให้ทรัพย์สินดังกล่าวตกเป็นของกองทุนป้องกันปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด (มาตรา 86)

กฎหมายยาเสพติดฉบับปัจจุบันได้วางหลักการใหม่ในเรื่องการแยกเรื่องการริบทรัพย์สินและการดำเนินคดีอาญาออกจากกัน กล่าวคือ ในอดีตหากคดีอาญาศาลพิพากษายกฟ้อง ส่วนการริบทรัพย์สินก็จะตกไปด้วย แต่กฎหมายฉบับใหม่นี้ ได้วางหลักไว้ว่าในกรณีที่พนักงานอัยการมีคำสั่งไม่ฟ้องคดีผู้ต้องหาหรือศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ยกฟ้องจำเลยรายใดให้ศาลไต่สวนคำร้องของพนักงานอัยการที่ขอให้ศาลสั่งริบทรัพย์สินที่ได้ยื่นไว้ต่อไป หากปรากฏหลักฐานเป็นที่เชื่อได้ว่าทรัพย์สินในคดีนั้นเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด (มาตรา 82)

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า การที่กฎหมายยาเสพติดฉบับปัจจุบันนี้ได้วางหลักการแยกการดำเนินคดีอาญาและการริบทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดออกจากกันก็เพื่อเป็นการตัดวงจรเกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้กระทำความผิด เพราะหลักการลงโทษคดีอาญาที่เป็น การจำกัดเสรีภาพในร่างกายต้องมีพยานหลักฐานหนักแน่นมั่นคง แต่เรื่องการริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดมีความซับซ้อน หากต้องมีพยานหลักฐานเช่นเดียวกับการดำเนินคดีอาญาย่อมเป็นเรื่องยากที่จะบังคับเอาทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดได้

ผลการวิเคราะห์ปัญหาการใช้มาตรการริบทรัพย์สินตามมูลค่าในการปราบปรามยาเสพติดของเจ้าหน้าที่ตำรวจ

ปัญหาทางปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ตำรวจเกี่ยวกับมาตรการริบทรัพย์สินตามมูลค่าในปัจจุบัน พบว่า แม้ปัจจุบันจะมีการนำหลักการเรื่องการริบทรัพย์สินตามมูลค่ามาใช้ในประเทศไทยตั้งแต่มีการประกาศใช้กฎหมายยาเสพติดฉบับปัจจุบัน นับตั้งแต่กฎหมายมีผลใช้บังคับจนถึงปัจจุบันนี้ จากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลพบว่ารูปแบบการริบทรัพย์สินดังกล่าวยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร โดยสาเหตุที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการปฏิบัติหน้าที่ ดังนี้

1. ปัญหาเรื่องไม่ได้นำหลักการบริบทภัยสินตามมูลค่ามาใช้ในแผนปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ แม้ปัจจุบันรัฐบาลได้มีนโยบายการปราบปรามยาเสพติดให้โทษซึ่งถือว่าเป็นนโยบายที่มีความสำคัญ สำนักงานตำรวจแห่งชาติในฐานะหน่วยงานบังคับใช้กฎหมาย มีหน้าที่รับผิดชอบในการป้องกันปราบปรามยาเสพติดให้โทษ โดยสำนักงานตำรวจแห่งชาติได้มีการออกแผนการปฏิบัติเกี่ยวกับการปราบปราม แต่แผนปฏิบัติการดังกล่าวไม่ได้มีการกล่าวถึง มาตรการบริบทภัยสินตามมูลค่าไว้แต่อย่างใด จึงทำให้ระดับบริหารไม่สามารถเร่งรัดผลการปฏิบัติกับเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายปฏิบัติการได้ ดังนั้นเจ้าหน้าที่ตำรวจในระดับปฏิบัติการย่อมไม่อาจทราบได้ว่า มาตรการบริบทภัยสินตามมูลค่ามีความสำคัญอย่างไรในการป้องกันปราบปรามยาเสพติด ที่ผ่านมามีการจับกุมผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด จึงมุ่งเน้นเฉพาะยึดทรัพย์แบบเฉพาะเจาะจงเท่านั้น หากผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดสามารถชุกซ่อน ถ้ายึดทรัพย์ที่ได้มาจากการกระทำความผิดได้ ก็จะไม่สามารถติดตามยึดทรัพย์เพื่อทำลายวงจรผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือเมื่อไม่สามารถติดตามยึดทรัพย์ได้ จึงทำให้ผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดไม่เกิดความเกรงกลัวต่อผลที่จะได้รับในการกระทำความผิดแต่อย่างใด

2. ปัญหาเกี่ยวกับเรื่องการจัดทำเอกสารของฝ่ายสืบสวนหรือของพนักงานสอบสวนในเรื่องการตรวจสอบบริบทภัยสินผู้กระทำความผิด เช่น รายงานการสืบสวน บัญชีทรัพย์สินที่ตรวจยึด เพราะที่ผ่านมารายงานสืบสวนจะบรรยายเฉพาะเรื่องที่เกิดขึ้นในคดี โดยส่วนใหญ่อาจจะไม่ได้กล่าวถึงเรื่องทรัพย์สิน รายได้ของผู้กระทำความผิดว่ามีเกินกว่าฐานะหรือความสามารถในการประกอบอาชีพโดยสุจริตหรือไม่ และในส่วนการตรวจยึดพยานหลักฐานในที่เกิดเหตุที่ผ่านมา จะให้ความสำคัญเฉพาะเรื่องบัญชีธนาคารยอดคงเหลือว่ามียอดเท่าใด โดยในบางครั้งอาจไม่ให้ความสำคัญเกี่ยวกับยอดที่เข้ามา ยกตัวอย่างเช่น ในบัญชีผู้กระทำความผิดรายหนึ่ง มีการรับโอนเงินเข้ามาในบัญชีจำนวนหลายครั้ง รวมประมาณ 2 ล้านบาท แต่ในระหว่างนั้นผู้กระทำความผิดก็มีการถอนเงินในบัญชีไปใช้จ่ายทั่วไป ไม่ว่าจะเป็นรายการใช้จ่ายของครอบครัว รายการซื้อสิ่งของฟุ่มเฟือย จึงทำให้ยอดในบัญชีคงเหลือ 500 บาท ที่ผ่านมามีเจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนหรือพนักงานสอบสวนอาจจะไม่ให้ความสำคัญในบัญชีรายการนี้เพราะยอดคงเหลือน้อย จึงไม่ได้ตรวจยึดเป็นพยานหลักฐานหรือตรวจยึดไว้แต่ไม่ได้ดำเนินการอย่างไรต่อ แต่อย่างใด ดังนั้นเมื่อไม่มีข้อเท็จจริงในส่วนนี้ที่เจ้าหน้าที่ตำรวจทำไว้ก็จะส่งผลถึงข้อมูลเพื่อพิสูจน์ข้อสันนิษฐานว่า

ทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดมาก่อนและข้อมูลที่จะแสดงให้เห็นว่าทรัพย์สินนั้นเกินกว่าฐานะของผู้กระทำความผิด

3. ปัญหาเกี่ยวกับการจัดเก็บข้อมูลและการเชื่อมโยงข้อมูล ปัจจุบันสำนักงานตำรวจแห่งชาติมีการจัดเก็บข้อมูลเกี่ยวกับผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ แต่ยังไม่ได้มีการจัดเก็บข้อมูลเกี่ยวกับผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดแต่ยังไม่มีพยานหลักฐานเพียงพอที่จะดำเนินคดีอาญาได้ รวมถึงทรัพย์สินของบุคคลดังกล่าว ที่ผ่านมาฝ่ายสืบสวนแต่ละหน่วยอาจจะมีการเก็บข้อมูลดังกล่าวไว้ในรูปแบบเอกสารเป็นรายงานการสืบสวน แต่ก็อาจจะทำไว้เฉพาะในหน่วยงานของตนโดยไม่มีการนำข้อมูลดังกล่าวมาลงระบบฐานข้อมูลกลางของสำนักงานตำรวจแห่งชาติเพื่อเป็นการเชื่อมโยงข้อมูลของแต่ละหน่วย เพื่อใช้เป็นพยานหลักฐานสนับสนุนยืนยันการกระทำความผิดเพื่อให้ศาลพิจารณามีคำสั่งริบทรัพย์สินตามมูลค่าเนื่องจากบุคคลดังกล่าวมีวิถีชีวิตอาชญากรรมมาก่อน (criminal lifestyle)

4. ปัญหาเกี่ยวกับการประสานเจ้าหน้าที่ ป.ป.ส. มาตรวจสอบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด ที่ผ่านมาอาจจะเป็นการประสานเฉพาะในคดีใหญ่ (คดีที่มีปริมาณยาเสพติดจำนวนมาก) แต่ในคดีทั่วไปเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวนหรือพนักงานสอบสวนมักจะไม่ได้ประสานเจ้าหน้าที่ ป.ป.ส. มาร่วมตรวจสอบทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดในตั้งแต่แรก ปัญหานี้จึงส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการตรวจสอบทรัพย์สิน เพราะในบางกรณีแม้ผู้กระทำความผิดจะมียาเสพติดที่เป็นของกลางจำนวนไม่มาก แต่มีทรัพย์สินที่เคยได้มาจากการกระทำความผิดเป็นจำนวนมาก เมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวนหรือพนักงานสอบสวนไม่ได้ประสานเจ้าหน้าที่ ป.ป.ส. มาตรวจสอบทรัพย์สินตั้งแต่แรก เจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวนหรือพนักงานสอบสวนอาจจะไม่มีความเข้าใจหรือความชำนาญในเรื่องการรวบรวมพยานหลักฐานเกี่ยวกับทรัพย์สินผู้กระทำความผิด จึงทำให้ทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดไม่ถูกริบหรือผู้กระทำความผิดไม่ถูกศาลสั่งให้ริบทรัพย์สินตามมูลค่าที่ได้มาจากการกระทำความผิดแต่อย่างใด

สรุป

เจ้าหน้าที่ตำรวจมีบทบาทในฐานะผู้บังคับใช้กฎหมายในการป้องกันปราบปรามยาเสพติดเพื่อสนองนโยบายของรัฐบาล หลังจากมีการประกาศใช้กฎหมายยาเสพติดฉบับปัจจุบันที่มีการนำหลักการริบทรัพย์สินตามมูลค่ามาใช้บังคับเพื่อเป็นการอุดช่องว่างในกรณีริบทรัพย์สินแบบเดิมคือ แบบเฉพาะเจาะจง ที่ต้องมีตัวทรัพย์สินอยู่จึงจะสามารถบังคับริบทรัพย์สินดังกล่าวได้ แต่การริบ

ทรัพย์สินตามมูลค่านี้นี้ เป็นการนำหลักการริบทรัพย์สินในต่างประเทศมาปรับใช้โดยไม่จำเป็นต้องมีทรัพย์สินอยู่ในขณะริบทรัพย์สิน การริบทรัพย์สินตามมูลค่า เป็นการริบทรัพย์สินรูปแบบใหม่ที่มุ่งเน้นถึงมูลค่าทรัพย์สินที่ผู้กระทำความผิดได้รับมาในระหว่างที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด

การริบทรัพย์สินตามมูลค่าในกฎหมายไทย จะมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายหน่วย โดยแต่ละหน่วยงานจะมีบทบาทที่แตกต่างกันไปตามที่กฎหมายให้อำนาจไว้ บทบาทของตำรวจที่เกี่ยวข้องกับการริบทรัพย์สินตามมูลค่านี้นี้ จะมีส่วนที่เกี่ยวข้องในส่วนการสืบสวนเกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้กระทำความผิด ไม่ว่าจะทำโดยตำรวจฝ่ายสืบสวนหรือพนักงานสอบสวนเจ้าของคดี และการประสานให้เจ้าหน้าที่ ป.ป.ส. เข้ามาร่วมตรวจสอบทรัพย์สินของผู้กระทำความผิด

ปัญหาที่ผ่านมาหลังมีการประกาศใช้กฎหมายฉบับปัจจุบันนี้ทำให้การริบทรัพย์สินตามมูลค่าไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร สาเหตุส่วนหนึ่งมาจากเจ้าหน้าที่ตำรวจยังไม่ค่อยให้ความสำคัญเกี่ยวกับการริบทรัพย์สินรูปแบบนี้ เพราะระดับนโยบายของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ไม่ได้ระบุให้การริบทรัพย์สินตามมูลค่าอยู่ในแผนปฏิบัติการในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด และเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ปฏิบัติงานยังไม่มีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องหลักการริบทรัพย์สินรูปแบบนี้เท่าที่ควร จึงไม่ได้ทำเอกสารต่าง ๆ ให้รัดกุม ครบถ้วน เช่น บันทึกการสืบสวนทรัพย์สินของผู้กระทำความผิด การตรวจยึดพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดในส่วนหลักฐานเกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้กระทำความผิด และเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติไม่ได้ประสานเจ้าหน้าที่ ป.ป.ส. มาตรวจสอบทรัพย์สินผู้กระทำความผิดในโอกาสแรกที่ทำได้ จึงทำให้การตรวจสอบทรัพย์สินภายหลังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการเกี่ยวกับการริบทรัพย์สินตามมูลค่า มีประสิทธิภาพมากขึ้น ผู้เขียนขอเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาดังนี้

1. เสนอให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติ แก้ไข เพิ่มเติม แผนปฏิบัติการป้องกันปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด พ.ศ.... โดยกำหนดให้แยกการดำเนินการเรื่องการริบทรัพย์สิน โดยแบ่งเป็น 2 อย่าง คือ การริบทรัพย์สินแบบเฉพาะเจาะจง และการริบทรัพย์สินตามมูลค่า จากนั้นให้จัดฝึกอบรมเรื่องการริบทรัพย์สินให้เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ปฏิบัติหน้าที่ทราบและเข้าใจ โดยเฉพาะเรื่องการจัดทำบันทึกการสืบสวนเกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด โดยต้องมีการติดตามประเมินผลการปฏิบัติเรื่องการริบทรัพย์สินตามมูลค่าอย่างต่อเนื่อง

2. เสนอให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติ จัดเก็บฐานข้อมูลเกี่ยวกับผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดแต่ยังไม่มีพยานหลักฐานเพียงพอที่จะดำเนินคดีอาญาได้ ไว้ในระบบอิเล็กทรอนิกส์เพื่อเป็น

การเชื่อมโยงข้อมูล กล่าวคือ ในการสืบสวนบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ให้จัดทำบันทึกการสืบสวนก่อนเกิดเหตุเพื่อให้มีรายละเอียดเกี่ยวกับวันเวลา ทรัพย์สินต่าง ๆ ที่บุคคลดังกล่าวน่าจะมีความเกี่ยวข้องกับยาเสพติดแต่ยังไม่มีพยานหลักฐานเพียงพอที่จะดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดได้ โดยพยานหลักฐานดังกล่าวสามารถนำไปสนับสนุนการพิจารณาคดีของศาลว่าบุคคลดังกล่าวมีวิถีชีวิตอาชญากรมาก่อน (criminal lifestyle) ตามที่ประเทศอังกฤษใช้ในการพิจารณาคดี

3. แจ้งช่องทางการประสานงาน ระหว่างเจ้าหน้าที่ตำรวจและเจ้าหน้าที่ ป.ป.ส. ที่รับผิดชอบในเรื่องการตรวจสอบทรัพย์สิน เช่น สายด่วนตรวจสอบทรัพย์สินหรือช่องทางติดต่อทางอิเล็กทรอนิกส์อย่างอื่น โดยมีการแจ้งเวียนหมายเลขหรือช่องทางการติดต่อดังกล่าวให้เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ปฏิบัติงานทราบ เพื่อให้เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ปฏิบัติงานสามารถติดต่อเจ้าหน้าที่ ป.ป.ส. ที่มีหน้าที่ตรวจสอบทรัพย์สินทราบ ซึ่งสามารถให้คำแนะนำในการตรวจสอบทรัพย์สินในเบื้องต้นให้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ปฏิบัติงานได้ทันที

เอกสารอ้างอิง

- จุฬา อินอิ้ว. (2557). ปัญหาการริบทรัพย์สินของกลางในคดียาเสพติดตามมาตรา 30 ของพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานศาลยุติธรรม สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม.
- จุฬารัตน์ โยธินวิสิทธิ์. (2551). มาตรการดำเนินการกับทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด: ศึกษากรณีดอกผลของทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด. ใน วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไทยแลนด์พลัส. (2568). ป.ป.ส. เผยแนวทางเพิ่มประสิทธิภาพการริบทรัพย์สินคดียาเสพติด นำหลักการริบทรัพย์สินตามมูลค่า (Value-based confiscation) มาใช้ เพื่รองรับธุรกรรมการเงินในยุคดิจิทัล และความร่วมมือระหว่างประเทศ. เรียกใช้เมื่อ 26 พฤษภาคม 2568 จาก <https://www.thailandplus.tv/archives/189090>
- พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564. (2564). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 138 ตอนที่ 73 ก หน้า 1-80 (8 พฤศจิกายน 2564).

หนึ่งฤดี ศุภกิจจอนันต์. (2562). การนำหลักจริยธรรมมาใช้ในการคัดเลือกเงิน. ใน
วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2567). คู่มือการตรวจสอบ
ทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายยาเสพติด. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการ
ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด.

สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี. (2567). ข่าวนายกรัฐมนตรี. เรียกใช้เมื่อ 26 พฤษภาคม 2568
จาก <https://www.thaigov.go.th/news/contents/details/91516>